

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY -
INFRASTRUKTÚRA, KRITIKUS
INFRASTRUKTÚRA BIZTONSÁG**

Időszak:

2013. június

Dátum:

2013. július 17.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKAZÁS TANULMÁNYOK ÉS TUDÁSBIZTOSÁGI KUTATÁSOK

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1 Monitoring	3
1.1 Hitelezési körkép	4
1.1.1 Lakossági szegmens	4
1.1.2 Vállalati szegmens	7
1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés	10
2 Elemzés: A magyar hitelintézeti szektor jövedelmezősége nemzetközi összevetésben (2012).....	13

Vezetői összefoglaló

A lakossági szegmens a korábbi hónapokhoz hasonlóan májusban is nettó hiteltörlesztői pozícióban volt, vagyis több hitelt fizetett vissza, mint amennyi újat felvett. A teljes nettó hiteltörlesztés nem változott érdemben az előző hónapok számaihoz képest, 30 milliárd forintnak felelt meg. Míg a forinthiteleket tekintve a háztartások hitelfelvétele 3 milliárd forinttal haladta meg hiteltörlesztésüket, devizában 33 milliárd forinttal maradt el az új hitelek felvétele a visszafizetések mértékétől. Az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek értéke 13 milliárd forintnak felelt meg, ami kismértékű növekedést jelent az előző hónap adatához képest. Emellett folytatódott az újonnan nyújtott fogyasztási hitelek lassú bővülése.

Májusban folytatódott a lakossági forinthitelek kamatainak mérséklődése. A hónap folyamán 39 illetve 51 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai. Az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank alapú hitelek kamatterhe ugyanakkor nem változott. Az új forinthitelek átlagos hitelköltség mutatói 12–81 bázisponttal lettek alacsonyabbak. Ezzel a kamatciklus kezdete, augusztus óta az újonnan nyújtott lakáscélú hitelek 202 bázisponttal lettek olcsóbbak (10 százalék), míg a fogyasztási hitelek 248 bázisponttal kerülnek kevesebbe (23 százalék).

A vállalati szegmensben 9 milliárd forint értékű nettó hitelfelvétel történt májusban, amire az elmúlt 1 évet tekintve nem volt példa. Mind forintban (4 milliárd forint), mind devizában (5 milliárd forint) meghaladta az új hitelek felvétele a hiteltörlesztés mértékét. A folyószámlahiteleken felüli bruttó forint hitel-kihelyezés 152 milliárd forintnak felelt meg, ami növekedést jelent az előző hónap adatához képest, és a megelőző egy év átlagát is meghaladta. Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 73 milliárd forintot tett ki, ami valamelyest elmarad az előző hónap számától. A kettő összegéből adódó teljes bruttó hitelezés nem érte el a megelőző 12 hónap átlagát.

A KKV számára nyújtott hitelek tranzakciója visszaesést mutatott az idei év első negyedében, és egyúttal az állomány mértéke is csökkent valamelyest. A szektor hitelezésének bővülését okozhatja az MNB júniusban indult Növekedési Hitelprogramja. Az intézet várakozásai szerint az olcsóbb banki finanszírozás a hitelkeresletet és a hitelkínálatot egyaránt élénkíteni fogja, mely hatások együttesen okozzák majd a GDP szintjének emelkedését. A program hitelezésre gyakorolt hatását tekintve ugyanakkor kiemel néhány kockázati tényezőt. A hitelkereslet növekedését akadályozhatják a bizonytalan növekedési kilátások, melyek már huzamosabb ideje a hosszú lejáratú hitelek visszaesését okozzák. Ilyen környezetben annak is fennáll a veszélye, hogy a résztvevő vállalatok pénzügyi eszközök vásárlására használják fel a kedvezményesen kapott hiteleket. A hitelkínálat bővülését abban az esetben eredményezi a program, ha azok a vállalatok jutnak hitelhez, melyeknek a bankok korábban a szigorú hitelfeltételek miatt nem nyújtottak finanszírozást. További veszélyt jelent, hogy a vállalati forint hitelek magas kockázatossága miatt a programban rögzített maximum 2,5 százalékpontos kamatszint a bankok

jövedelmezőségének romlását okozhatja. Ezt a hatást ellensúlyozhatja a portfólióminőség javulása, ami egyben a kockázati szintet is csökkentené.

A vállalatok számára nyújtott forinthitelek kamatai május folyamán 20 bázisponttal csökkentek, míg az új euróhitelek kamatai 35 bázisponttal lettek alacsonyabbak. Augusztus óta így összesen 297 illetve 111 bázisponttal lettek alacsonyabbak a vállalati hitelkamatok. Ehhez azonban az is hozzájárulhatott, hogy az országhoz tartozó kockázat is nagymértékben csökkent, az 5 éves CDS 116 bázisponttal lett alacsonyabb augusztus óta. A már fennálló állomány kamatait tekintve a forinthitelek esetén csökkenést láthattuk, míg az euróhitelekénél nem történt változás.

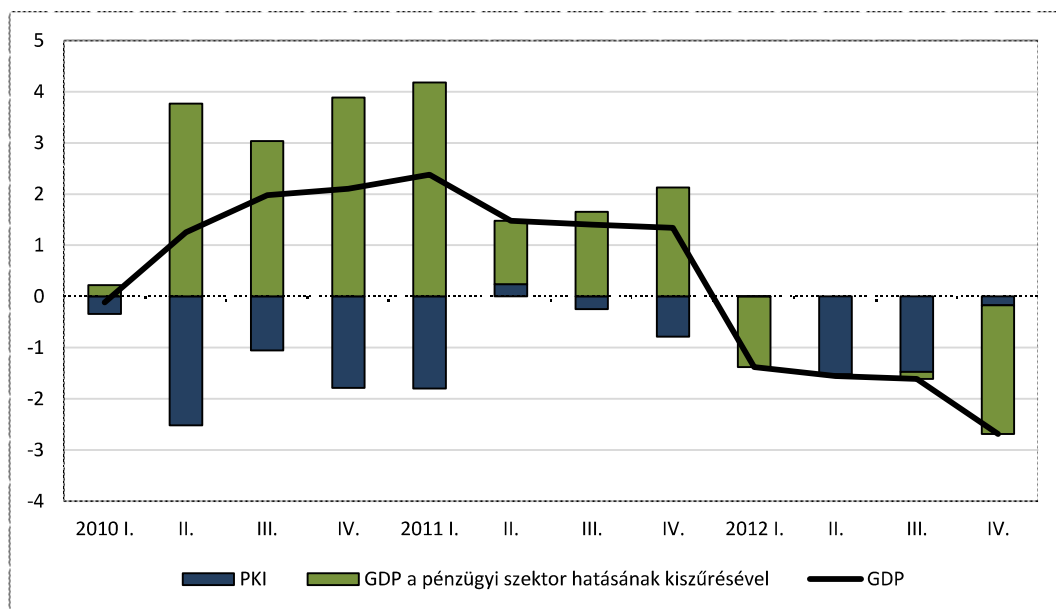
Folytatta az MNB monetáris lazítási ciklusát, így az újabb 25 bázispontos csökkentés eredményeként június végére 4,25 százalékra mérséklődött az irányadó kamat szintje. A további kamatcsökkentés lehetőségét ugyanakkor korlátozhatja a kockázati környezet érdemi és tartós romlása. A hazai mutatók összességében a kockázati környezet romlását mutatták június folyamán. A régió eszközei értékének növekedését nagymértékben táplálja a globális likviditásbőség, melynek korlátozása kihathat a hazai árfolyamokra. Éppen ezért került a figyelem középpontjába a Fed kommunikációja, mely monetáris politikájának szigorítását vetítette előre. A kockázatok fokozódását mutatja, hogy a hazai másodpiaci állampapírpiacon az éven belüli hozamok 4–11, az éven túli hozamok 36–60 bázisponttal lettek magasabbak június folyamán. A magyar országhoz tartozó kockázatot kifejező 5 éves CDS 34 bázisponttal, 320 bázispontra emelkedett.

A bankszektor 2012. évi eredményeinek nemzetközi összevetése alapján megállapítottuk, hogy míg Csehország, Lengyelország és Szlovákia ROA mutatója is 1 százalék körül alakult, addig Magyarországon –0,4-nek felelt meg ez a szám, mely a kétezres évek közepén még 2–2,5 százalékot tett ki. A kedvezőtlen jövedelmezőség mögött az áll, hogy bár a fő tevékenységet illetően kimagasló eredményt ért el a hazai szektor, a költségek magas szintje erodálja a pozitívumot. Ehhez hozzájárul a nemfizető hitelek magas aránya, mely ugyancsak jelentős mértékű terhet ró a hitelintézetekre. A kamatjövedelem kiemelt szerepe, és az ezzel járó magas kamatszpred feltehetően összefüggésben áll a rossz portfólióminőséggel, illetve a hitelpiacon a kétezres évek derekát jellemző verseny jellegével, mely sokkal inkább volt tekinthető kockázatalapú versenynek, mint árversenynek. A verseny helyreállításában, az árverseny fokozásában nagy szerepe lehet a szabályozásnak, melyet tekintve már láthattunk is példát néhány törekvésre (pl. átláthatóbb árak, bankváltás segítése).

1 Monitoring

A bankok hitelezési aktivitása kiemelt fontosságú a gazdasági növekedés szempontjából. A bizonytalan konjunkturális kilátások azonban a keresletet és a kínálatot is visszafogják. A hitelezést a bankokat érő veszteségek is korlátozzák, melyek jelentős része a késedelemben lévő adósokhoz köthető. A lanya hitelezési aktivitás így visszafogja a vállalatok beruházásait és a háztartások fogyasztását, ami visszahat a gazdasági növekedésre. Az MNB által publikált Pénzügyi Kondíciós Index (PKI) a pénzügyi folyamatok prociklikusságát, vagyis pénzügyi szektor reálgazdaságra gyakorolt hatását méri. A mutató egyaránt figyelembe veszi a hitelezési aktivitás és a monetáris kondíciók befolyását. Ennek megfelelően a lazább monetáris feltételek a tavalyi év második felétől enyhítették a bankrendszer kontrakciós hatását, miközben a kedvezőtlen hitelezési folyamatok erősítették azt.

1. ÁBRA: A PÉNZÜGYI KONDÍCIÓS INDEX (PKI) HATÁSA A REÁL-GDP ÉVES NÖVEKEDÉSÉRE (SZÁZALÉK)

Forrás: MNB

Össességében a tavalyi év végére mérséklődött a prociklikus hatás. A PKI értéke a korábbi nagyjából 1,5 százaléknak megfelelő negatív értékről $-0,17$ százalékra mérséklődött, vagyis a gazdasági növekedés szempontjából a pénzügyi kondíciók semlegesek voltak.¹ A laza monetáris kondíciók fennmaradása, és a hitelezés fellendülése esetén a pénzügyi folyamatok a gazdasági növekedés motorját jelenthetik a jövőben.

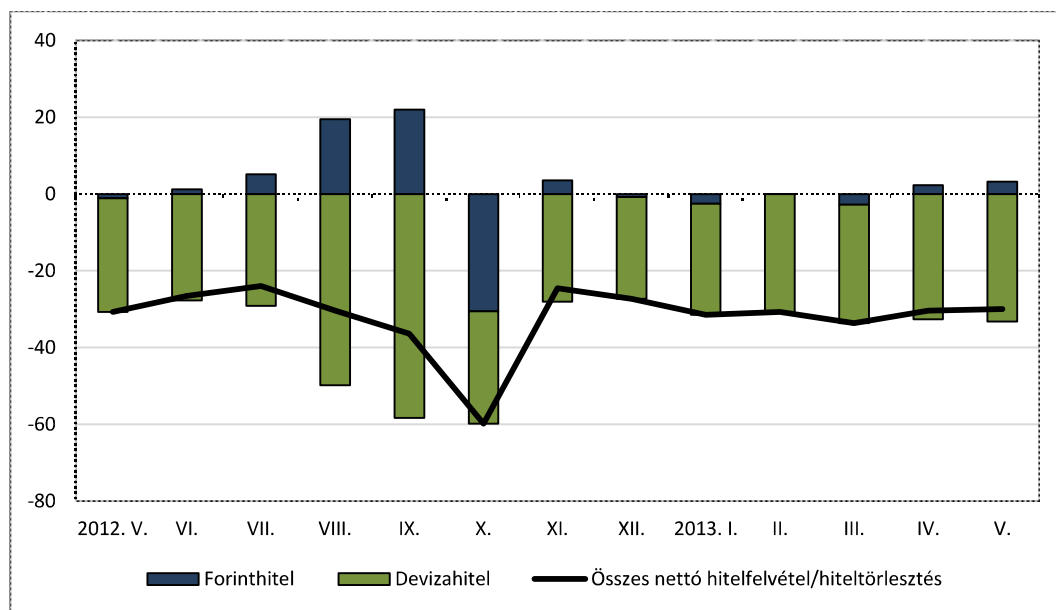
¹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_stabil/mnbhu_stab_jel_201305/Jelentes_ab_rai_tablai_Charts_Tables_of_the_Report_201305.xls (letöltve: 2013. július 4.)

1.1 Hitelezési körkép

1.1.1 Lakossági szegmens

A lakossági szegmens a korábbi hónapokhoz hasonlóan májusban is nettó hiteltörlesztői pozícióban volt, vagyis több hitelt fizetett vissza, mint amennyi újat felvett. A szezonálisan kiigazított adatok szerint **a teljes nettó hiteltörlesztés nem változott érdemben az előző hónapok számaihoz képest, 30 milliárd forintnak felelt meg.**

2. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE
(MILLIÁRD FT)²

Forrás: MNB

Míg a forinthiteleket tekintve a háztartások **hitelfelvétele 3 milliárd forinttal haladta meg hiteltörlesztésüket**, devizában **33 milliárd forinttal maradt el az új hitelek felvétele a visszafizetések mértékétől.**³ Az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek szezonálisan igazított értéke **13 milliárd forintnak felelt meg**, ami kismértékű növekedést jelent az előző hónap adatához képest.⁴ Emellett folytatódott az újonnan nyújtott fogyasztási hitelek lassú bővülése.

² Az összes nettó hitelfelvétel/hiteltörlesztés szezonálisan kiigazított adatsora eltérhet az MNB által publikált hivatalos statisztikáktól, mivel az ábrán szereplő adatok a forinthitelek és a devizahitelek szezonálisan kiigazított adatsorának összegeként állnak elő, míg az MNB által közzétett adatsorok külön-külön lettek kiigazítva. Hosszú távon azonban a kapott adatsorok szisztematikusan nem térnek el egymástól.

³ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. július 5.)

⁴ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2013. július 5.)

A továbbra is lanyha hitelezés és a forint erősödése következményeként kismértékben csökkent **a háztartások teljes hitelállománya május folyamán.**⁵ Legnagyobb mértékben a gépjármű vásárlási hitelek (–3,2 százalékt), valamint a szabad felhasználású jelzáloghitelek (–2,3 százalékt) állománya esett vissza. A lakosság folyamatos hiteltörlesztői pozíciójának és a forint erősödésének eredményeként 1 év alatt összesen 8 százalékkal lett kisebb a teljes hitelállomány. Mindeközben a háztartások ismét nagymértékben csoportosították át pénzüket bankbetéteikből, szezonálisan igazítva nettó **44 milliárd forint értékben csökkentették betéteiket** májusban.⁶ Az MNB által gyűjtött finanszírozási adatok szezonálisan nem kiigazított értékei szerint ezzel szemben **a befektetési jegyek (105 milliárd forint) tranzakciói kiugró mértékűek voltak.** A szektorba ezzel az év első öt hónapja alatt beáramlott eszközök értéke 490 milliárd forintnak felelt meg.⁷ A jegybank kamatvágási ciklusával összhangban bekövetkező betétkamat-csökkenés miatt tehát egyre vonzóbbá válnak ezek a befektetési formák a lakosság számára, ami szerepet játszott abban, hogy idén összesen 4 százalékkal lett kisebb a háztartások betétállománya.⁸

1. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁGI HITELÁLLOMÁNY MÉRTÉKE (MILLIÁRD FORINT) ÉS VÁLTOZÁSA HITELTÍPUSOK SZERINT

	Személyi hitel	Lakáscélú hitel	Gépjármű vásárlási	Áru és egyéb fogy.-i	Szabad felh. jelzálogh.	Folyó- számla hitel	Egyéb hitel	Összes hitel
május	374	3436	331	36	2233	455	239	7103
1 hónap	-1,7%	-1,7%	-3,2%	-1,4%	-2,3%	0,0%	0,8%	-1,8%
3 hónap	-4,7%	-2,3%	-9,4%	-5,0%	-2,7%	1,6%	2,6%	-2,5%
1 év	-19,7%	-8,0%	8,9%*	-20,4%	-9,6%	1,3%	-7,8%	-8,1%

Forrás: MNB

*A gépjárműhitelek állományának növekedését okozta 2013 elején a hitelintézeti szektorba beolvadó lízingcégek követelésállománya.

Az Államadósság Kezelő Központ közleménye szerint **májusban 25 milliárd forinttal emelkedett a lakosság számára értékesített állampapírok állománya, ami jelentős mértékben elmarad az előző havi növekménytől** (81 milliárd forint).⁹ A visszaesésben technikai okok is szerepet játszottak: míg májusban a Kamatozó Kincstárjegyek esetében 4 kibocsátás és 5 lejárat volt, addig az előző hónapban éppen fordított volt a helyzet. A kiigazított havi értékesítés így májusban 17 milliárd forinttal több, áprilisban pedig ugyanennyivel kevesebb lenne, amely még így is a havi állománynövekedés lassulását jelentené. Az év első öt hónapját tekintve legnagyobb mértékben a vállalatok számára is elérhető 1 éves futamidejű Kamatozó Kincstárjegyek

⁵http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. július 5.)

⁶http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. július 5.)

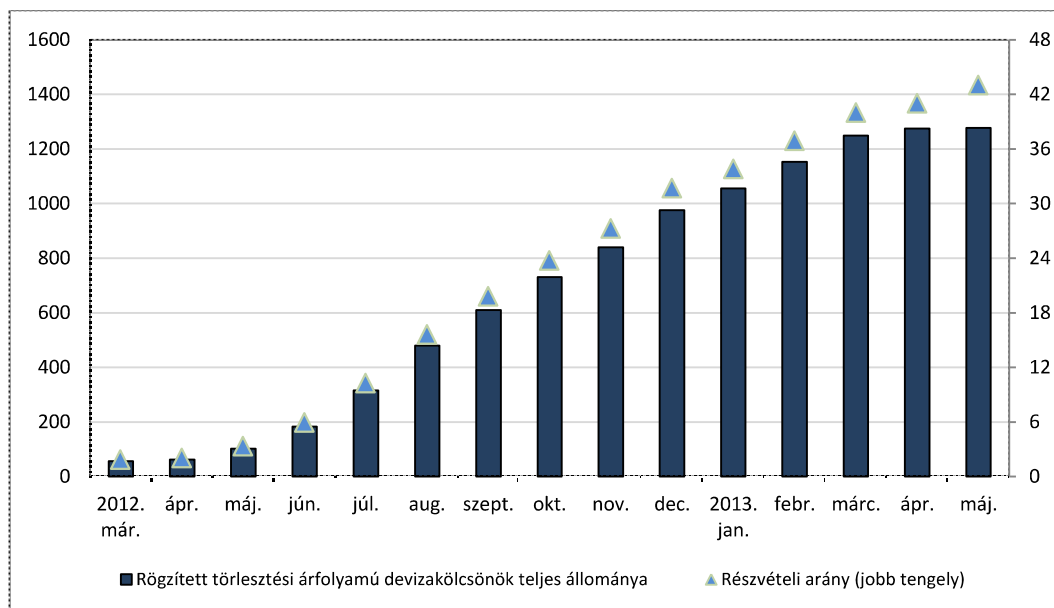
⁷http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatisztikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2013. július 5.)

⁸http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. július 5.)

⁹<http://akk.hu/kepek/upload/2013/Sajt%C3%B3k%C3%B6zlem%C3%A9ny%20-Folyamatos%20a%20lakoss%C3%A1g%20%C3%A9rdekl%C3%B6d%C3%A9se.pdf> (letöltve: 2013. július 5.)

állománya (298 milliárd forint) növekedett. A kizárólag magánszemélyek által vásárolható 3–5 éves lejáratú inflációkövető Prémium Magyar Államkötvény is jelentős mértékű, 57 milliárd forintos nettó bővülést mutatott. Május végére így a kifejezetten a lakosságnak szánt állampapírok teljes állománya 1283 milliárd forintra emelkedett. A lakosság számára is elérhető devizakötvény, a Prémium Euró Magyar Államkötvény májusban rekordmennyiségben, 563 millió euró értékben került eladásra. Ezzel a teljes állomány bő 1,6 milliárd euróra emelkedett, melynek 13 százaléka a háztartásoké, 83 százaléka belföldi intézményi befektetőké, 4 százaléka pedig külföldieké.¹⁰

3. ÁBRA: RÖGZÍTETT TÖRLESZTÉSI ÁRFOLYAMÚ DEVIZAKÖLCÖSÖNÖK TELJES ÁLLOMÁNYA (AKTUÁLIS ÁRFOLYAMON, MILLIÁRD FORINT) ÉS A RÉSZVÉTELI ARÁNY (SZÁZALÉK) ALAKULÁSA

Forrás: PSZÁF

A magyar bankszektor kiemelt problémáját jelenti a nemteljesítő hitelek magas aránya. A nemfizetési arány csökkentése növelné a bankszektor tőke- és kockázatvállalási kapacitását, ami hozzájárulhatna a hitelezés bővüléséhez. A lakosság fizetési képességét javíthatja a devizaadósok számára lehetővé tett árfolyamgát rendszere, mely alacsonyabb törlesztőrészleten való törlesztést tesz lehetővé. A PSZÁF adatai¹¹ szerint **májusban** az előző hónapoknál kevesebb, **5514 új szerződés került megkötésre**. Ennek eredményeként május végéig összesen 1277 milliárd forint értékű deviza alapú jelzáloghitel törlesztési árfolyama került rögzítésre, ami **az érintett devizahitel-állomány 43 százalékának felel meg**. A kedvezményes árfolyamon számított törlesztőrészlet feletti rész egy gyűjtőszámlán halmozódik, melynek kamatrészét a bankok és az állam fele-fele arányban vállalják át. A programban résztvevők eddig összesen 12,8 milliárd forint értékű kamat megfizetése alól mentesültek. A részvételi arány növelése érdekében a kormány a

¹⁰ <http://akk.hu/kepek/upload/2013/Sajt%C3%B3k%C3%B6zlem%C3%A9ny%20-%C3%A1jusban%20ism%C3%A9rt%20rekord%C3%A9rt%C3%A9kes%C3%ADt%C3%A9s%20a%20PEM%C3%81K-b%C3%B3l.pdf> (letöltve: 2013. július 5.)

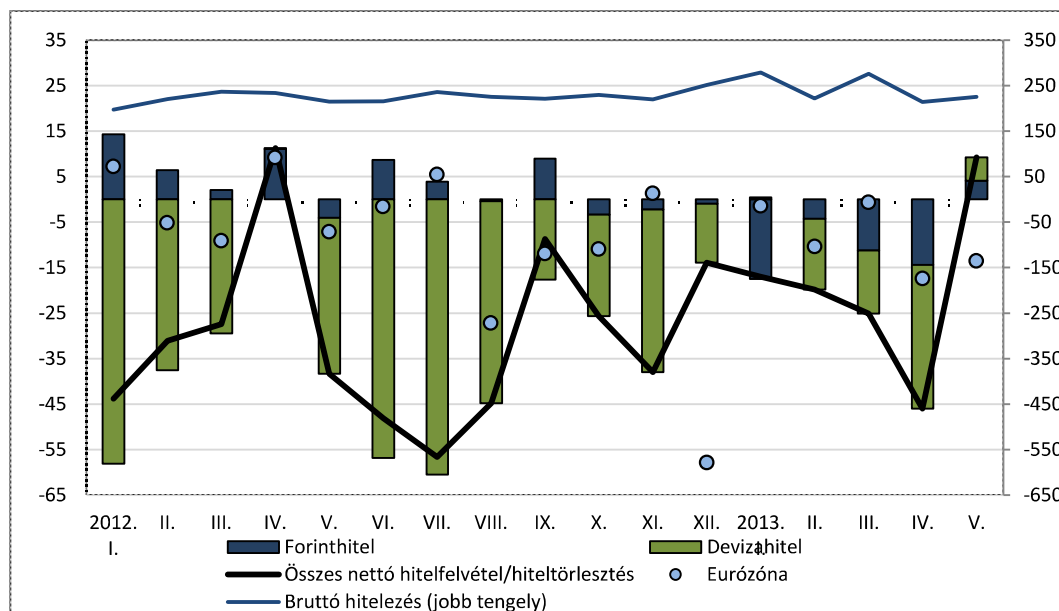
¹¹ http://www.pszaf.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/statistikak/arfolyamgat (letöltve: 2013. július 11.)

többször meghosszabbított határidőt végül hatályon kívül helyezte, így jelenleg folyamatosan fennáll a lehetőség a rendszerbe való belépésre. Az adósok fennmaradó része feltehetően a program nehéz érthetősége és a bankok kedvezőtlen megítélése miatt nem veszi igénybe a kedvezményes árfolyamon való törlesztés lehetőségét. A helyzetet rontja a kormányzati kommunikáció is, mely bizonytalanra teszi az adósok számára, hogy milyen egyéb mentőcsomagok láthatnak még napvilágot a közeljövőben.

1.1.2 Vállalati szegmens

Míg a lakossági hitelezést elsősorban keresleti tényezők akadályozzák, addig a vállalati hitelezés visszaesésében keresleti és kínálati tényezők egyaránt szerepet játszanak. A hosszú lejáratú hitelek leépülése mögött elsősorban keresleti tényezők, a beruházások elhalasztása áll, ami a bizonytalan gazdasági kilátásokkal függ össze. Eközben a szigorú hitelfeltételek miatt a vállalatoknak csak egy szűk köre juthat hitelhez, vagyis a kínálat is korlátozott.

4. ÁBRA: A MAGYARORSZÁGI VÁLLALATOKKAL (MILLIÁRD FORINT) ÉS AZ EURÓZÓNA VÁLLALATAIVAL (MILLIÁRD EURÓ) BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SZEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE

Forrás: MNB

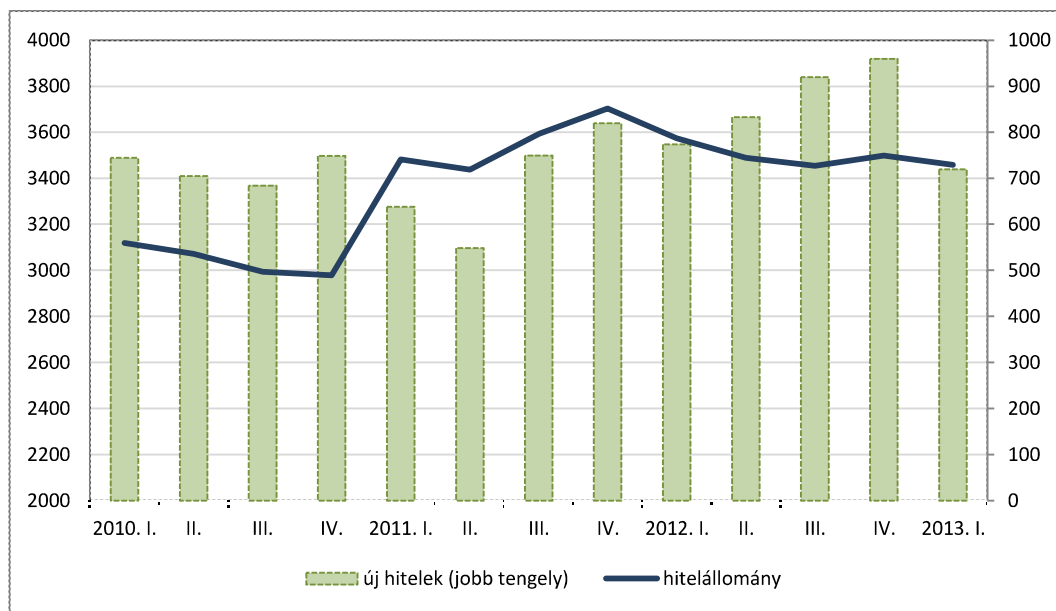
A vállalati szegmensben a szezonális hatásoktól szűrt adatok szerint **9 milliárd forint értékű nettó hitelfelvétel történt májusban, amire az elmúlt 1 évet tekintve nem volt példa.** A kedvező fordulat feltehetően a javuló kilátásokkal függ össze. **Mind forintban (4 milliárd forint), mind devizában (5 milliárd forint) meghaladta az új hitelek felvétele a hiteltörlesztés mértékét.**¹² Az eurózóna egészét tekintve továbbra is negatív nettó hiteltranzakcióval számolt az EKB.¹³ A folyószámlahiteleken felüli **bruttó forinthitel-kihelyezés 152 milliárd forintnak felelt meg,** ami

¹² http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu hitelintezetek osszevont merlegenek alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. július 5.)

¹³ http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET=0&sfl1=3&sfl2=4&REF_AREA=308&sfl3=4&sfl4=4&sfl5=4&node=2019173 (letöltve: 2013. július 5.)

növekedést jelent az előző hónap adatához képest, és a megelőző egy év átlagát is meghaladta.¹⁴ **Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 73 milliárd forintot tett ki, ami valamelyest elmarad az előző hónap számától.¹⁵ A kettő összegéből adódó teljes bruttó hitelezés nem érte el a megelőző 12 hónap átlagát. A KKV számára nyújtott hitelek tranzakciója visszaesést mutatott az idei év első negyedében, és egyúttal az állomány mértéke is csökkent valamelyest.**

5. ÁBRA: MIKRO-, KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOKNAK NYÚJTOTT HITELEINEK ALAKULÁSA A BANKSZÉKTORBAN
(MILLIÁRD FT)

Forrás: PSZÁF

A KKV szektor hitelezésének bővülését okozhatja az MNB júniusban indult **Növekedési Hitelprogramja**. A jegybank kifejti inflációs jelentésében,¹⁶ hogy **számításai szerint a program hatására 2014 végéig 0,2–0,5 százalékkal fog növekedni a GDP**. Az intézet várakozásai szerint az olcsóbb banki finanszírozás a hitelkeresletet és a hitelkínálatot egyaránt élénkíteni fogja, mely hatások együttesen okozzák majd a GDP szintjének emelkedését. A program hitelezésre gyakorolt hatását tekintve ugyanakkor kiemel néhány kockázati tényezőt. A hitelkereslet növekedését akadályozhatják a bizonytalan növekedési kilátások, melyek már huzamosabb ideje a hosszú lejáratú hitelek visszaesését okozzák. Ilyen környezetben annak is **fennáll a veszélye, hogy a résztvevő vállalatok pénzügyi eszközök vásárlására használják fel a kedvezményesen kapott hiteleket**. A hitelkínálat bővülését abban az esetben eredményezi a program, ha azok a vállalatok jutnak hitelhez, melyeknek a bankok korábban a szigorú hitelfeltételek miatt nem nyújtottak finanszírozást. **Amennyiben azonban a már meglévő hitelek kerülnek kiváltásra, úgy kisebb növekedésösztönző hatás várható.** Az MNB a program első pillérétől 170 milliárd forintos

¹⁴ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HU_F.xls (letöltve: 2013. július 5.)

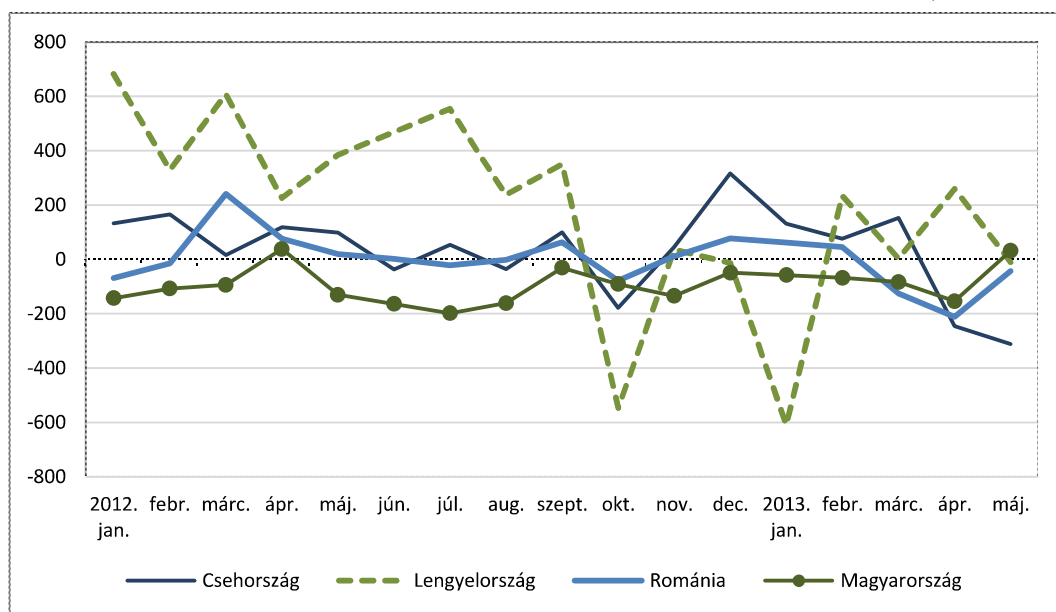
¹⁵ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_EU_R.xls (letöltve: 2013. július 5.)

¹⁶ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_inflacio_hu/mnbhu-inflacio-hu-20130627/IR_HU_20130627.pdf (letöltve: 2013. július 8.)

nettó hitelállomány-bővülést vár. Ez azt jelentené, hogy a 425 milliárd forintos, kedvezményes hitelek nyújtására szánt keretnek a 60 százalékát fordítanák a meglévő hitelek kiváltására. További veszélyt jelent, hogy a vállalati forinthitelek magas kockázatossága miatt **a programban rögzített maximum 2,5 százalékpontos kamatszint a bankok jövedelmezőségének romlását okozhatja**. Ezt a hatást ellensúlyozhatja a portfólióminőség javulása, ami egyben a kockázati szintet is csökkentené.

Véleményünk szerint a program növekedésre gyakorolt hatása attól is függ, hogy milyen projektek kerülnek finanszírozásra. Amennyiben ugyanis többségében nem életképes befektetések valósulnak meg, úgy előfordulhat, hogy a hitelezés bővülése csak átmeneti lesz, elhanyagolható reálgazdasági hatásokkal. A résztvevők kiválasztását így kritikus tényezőnek tekintjük, a kockázatok mérséklését okozza ugyanakkor a korlátozott mértékű felár.

6. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK RÉGIÓS ÖSSZEGETÉSE (MILLIÓ EURÓ)

Forrás: EKB, Reuters, MNB, Századvég-számítás

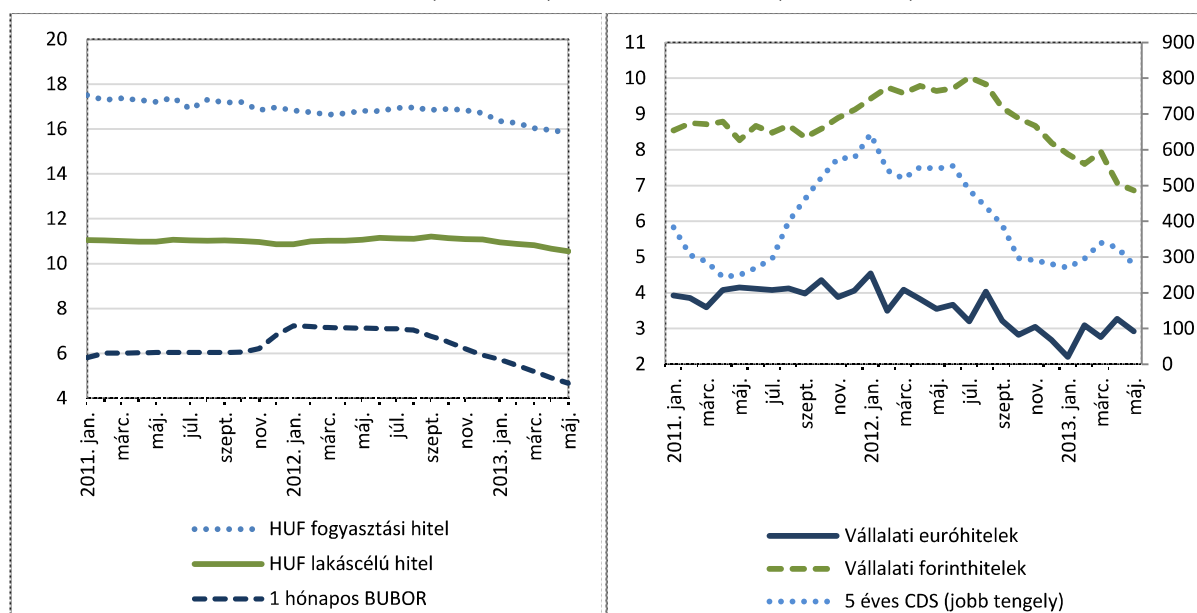
Megjegyzés: A hazai adatokat az MNB által közzétett, szezonálisan kiigazított adatok havi, átlagos középárfolyamon euróra való konvertálásával nyertük.

A régióban visszaesést mutatott a vállalati hitelezés májusban. A szezonálisan kiigazított adatok szerint Lengyelországban 10 millió eurónak felelt meg a nettó hiteltörlesztés, ami a három hónapig tartó pozitív trend megszakadását jelentette. Romániában és Csehországban folytatódott a nettó hitelviszafizetés. A szezonálisan kiigazított adatok szerint Romániában 42 millió euróval haladta meg a hiteltörlesztések mértéke az új hitelek felvételét, ami javulást jelent az előző havi adathoz képest. Csehországban – a recesszió mélyülésével összhangban – a vállalatok hiteltörlesztése 311 millió euróval haladta meg az új hitelek felvételét.

1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés

Májusban **folytatódott a lakossági forintHITELEK kamatainak mérséklődése**. A hónap folyamán 39 illetve 51 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai.¹⁷ Az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank alapú hitelek kamatterhe ugyanakkor nem változott.¹⁸ Az új forintHITELEK átlagos hitelköltség mutatói 12–81 bázisponttal lettek alacsonyabbak. Ezzel a kamatciklus kezdete, augusztus óta az újonnan nyújtott lakáscélú hitelek 202 bázisponttal lettek olcsóbbak (10 százalék), míg a fogyasztási hitelek 248 bázisponttal kerülnek kevesebbe (23 százalék).

7. ÁBRA: A HÁZTARTÁSI (ÁLLOMÁNY) ÉS VÁLLALATI (ÚJ HITELEK) HITELKAMATOK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK), ILLETVE AZ 1 HAVI BUBOR (SZÁZALÉK) ÉS AZ 5 ÉVES CDS (BÁZISPONT) ÉRTÉKEI

Forrás: MNB, Thomson Reuters

A vállalatok számára nyújtott forintHITELEK kamatai május folyamán 20 bázisponttal csökkentek, míg az új euróHITELEK kamatai 35 bázisponttal lettek alacsonyabbak.¹⁹ Augusztus óta így összesen 297 illetve 111 bázisponttal lettek alacsonyabbak a vállalati hitelkamatok. Ehhez azonban az is hozzájárulhatott, hogy az országhoz tartozó kockázat is nagymértékben csökkent, az 5 éves CDS 116 bázisponttal lett alacsonyabb augusztus óta. A már fennálló állomány kamatait tekintve a forintHITELEK esetén csökkenést számított az MNB, míg az euróHITELEK-nél nem történt változás.

Folytatta az MNB monetáris lazítási ciklusát, így az újabb 25 bázispontos csökkentés eredményeként június végére 4,25 százalékra mérséklődött az irányadó kamat szintje. A Monetáris Tanács állásfoglalása szerint az inflációs kilátások és a reálgazdaság helyzete egyaránt

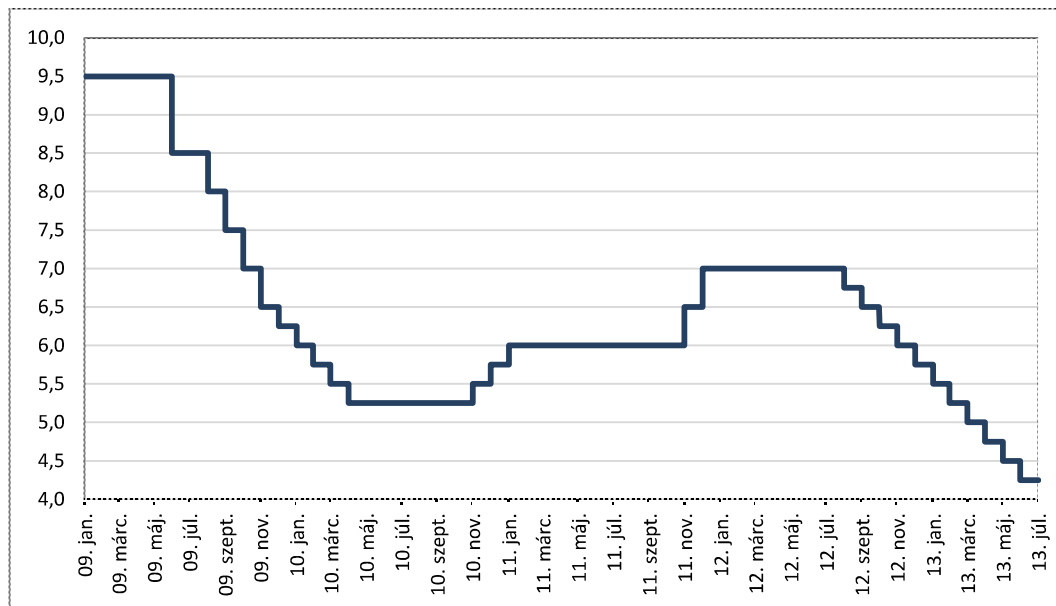
¹⁷ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2013. július 8.)

¹⁸ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/hu0906_fogyaszti_CHF.xls (letöltve: 2013. július 8.)

¹⁹ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2013. július 8.)

a kamatcsökkentés irányába mutattak, az ország kockázati megítélésének javulása pedig támogatta a monetáris lazítást. A további kamatcsökkentés lehetőségét ugyanakkor korlátozhatja a kockázati környezet érdemi és tartós romlása. Egyes piaci elemzők²⁰ a nemzetközi hangulat alakulását és az ország magas külső eladósodottságát figyelembe véve a kamatvágási ciklus végét vetítik előre.

8. ÁBRA: A JEGYBANK IRÁNYADÓ KAMATÁNAK VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉK)

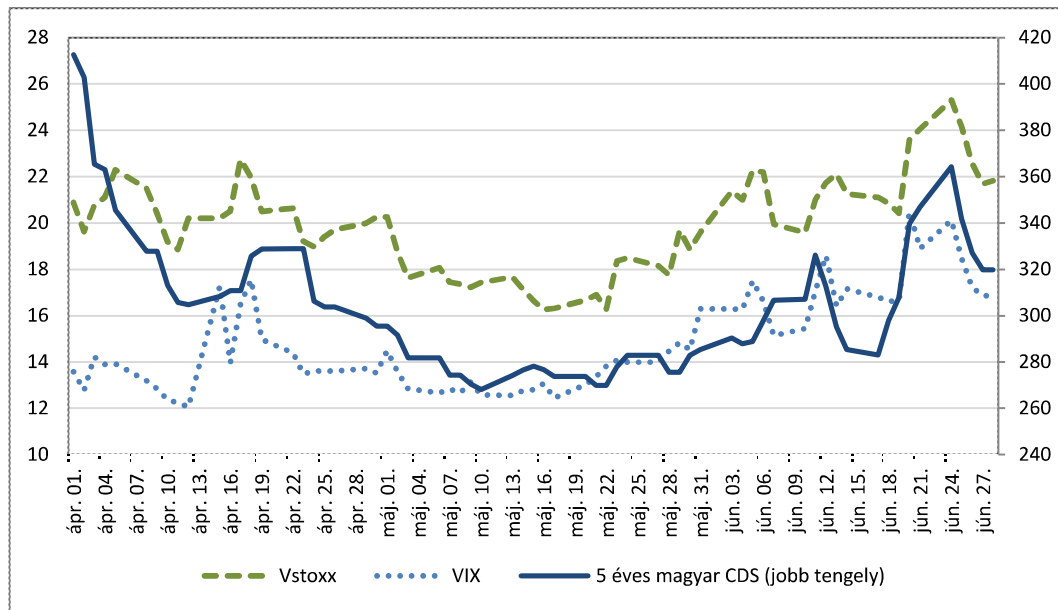
Forrás: MNB

A hazai mutatók összességében a kockázati környezet romlását mutatták június folyamán. A régió eszközei értékének növekedését nagymértékben táplálja a globális likviditásbőség, melynek korlátozása kihathat a hazai árfolyamokra. Éppen ezért került a figyelem középpontjába a Fed kommunikációja, mely monetáris politikájának szigorítását vetítette előre. A kockázatok fokozódását mutatja, hogy a hazai másodpiaci állampapírpiacon az éven belüli hozamok 4–11, az éven túli hozamok 36–60 bázisponttal lettek magasabbak június folyamán. **A magyar országhoz tartozó 5 éves CDS 34 bázisponttal, 320 bázispontra emelkedett.** A régióban is hasonló folyamatok zajlottak le: Lengyelországban 29 bázisponttal, 105 bázispontra nőtt a CDS értéke, miközben Csehországban 15 bázisponttal lett magasabb az országhoz tartozó mutató, és így 73 bázispontnak felelt meg. A hónap egészét tekintve a forint árfolyama nem változott érdemben. A lengyel zloty és a cseh korona euróval szembeni árfolyama nagyjából 1 százalékkal lett gyengébb.

Az amerikai és az európai piacokon csak kismértékben romlott a kockázati megítélés. Az amerikai piac szereplőinek kockázati toleranciáját kifejező VIX „félelemindex”, mely az S&P 500 részvényindex volatilitását mutatja, 2 százalékponttal lett magasabb, ami a kockázatkörülés enyhe fokozódását jelzi. Eközben az index európai megfelelője, az Euro Stoxx 50 indexre vonatkozó opciók alapján számított VStoxx értéke 1 százalékponttal emelkedett.

²⁰ http://index.hu/gazdasag/2013/06/25/megint_csokkent_az_alapkamat/ (letöltve: 2013. július 9.)

9. ÁBRA: A FŐBB KOCKÁZATI INDEXEK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK, BÁZISPONT)

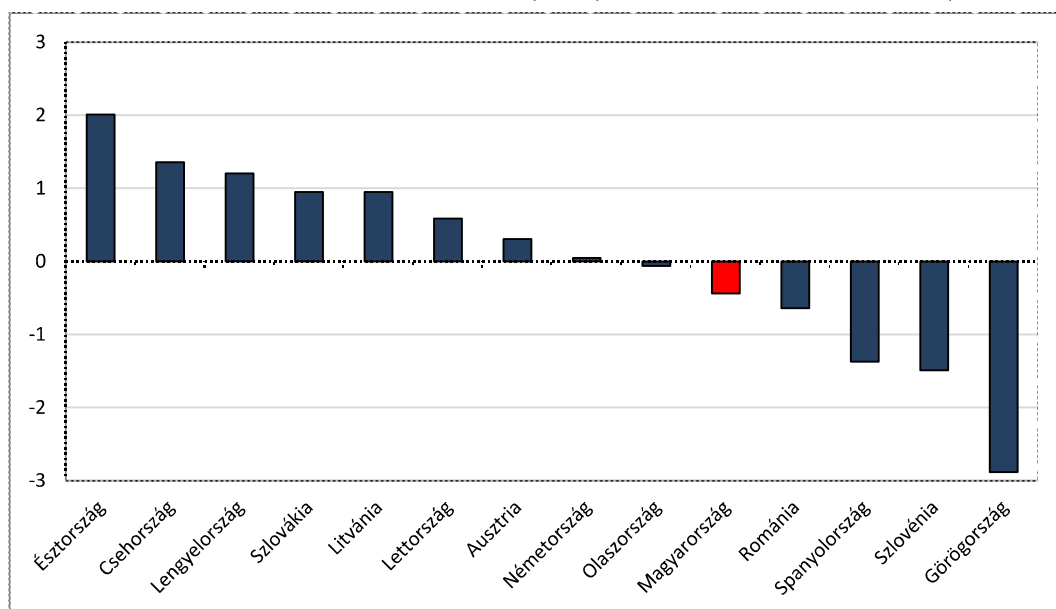
Forrás: Thomson Reuters, MNB

Az amerikai jegybank monetáris politikája a következő hónapokban is hatással lehet a nemzetközi és hazai piacok eszközeire, melyek az elmúlt évek során a likviditásbőségből profitáltak.

2 Elemzés: A magyar hitelintézeti szektor jövedelmezősége nemzetközi összevetésben (2012)

A magyar hitelintézeti szektor 174 milliárd forint értékű adózott veszteséget szenvedett el a tavalyi év folyamán. A bankszektor 164 milliárd forintos mínusszal zárta az évet, a fióktelepek negatívuma 4 milliárd forintot tett ki, a szövetkezeti hitelintézetek 9 milliárd forint értékű nyereséget termeltek, míg az MFB, az EXIM és a KELER 14 milliárd forintos veszteséget számoltak el. Bár a teljes hitelintézeti szektor ezzel az előző év –289 milliárd forintnak megfelelő eredményéhez képest kedvezőbb számot könyvelt el, a megelőző években elért profithoz képest még így is jelentős mértékű a visszaesés. Jelen elemzés célja a tavaly elért eredmény nemzetközi összevetése.

10. ÁBRA: AZ ESZKÖZARÁNYOS NYERESÉG (ROA) NEMZETKÖZI ÖSSZEVETÉSBN (SZÁZALÉK)

Forrás: EKB

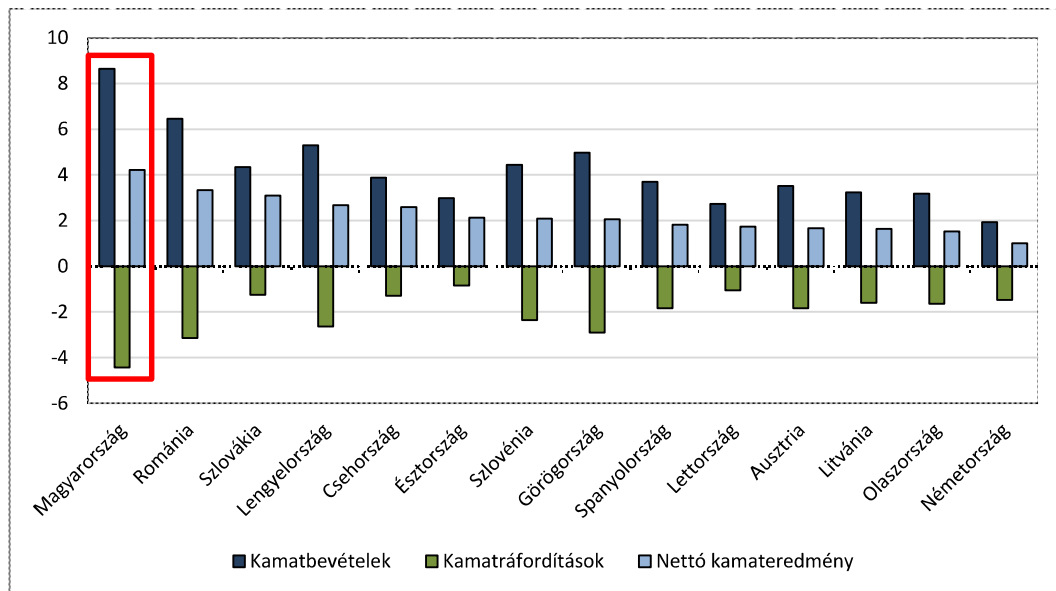
Az eszközarányos adózott nyereség vizsgálatánál láthatjuk, hogy számos régiós ország termelt pozitív eredményt a tavalyi év folyamán. Míg az Európai Központi Bank (EKB) adatai²¹ szerint **Csehország, Lengyelország és Szlovákia ROA mutatója is 1 százalék körül alakult, addig Magyarországon –0,4-nek felelt meg ez a szám**, mely a kétezres évek közepén még 2–2,5 százalékot tett ki. Ráadásul hazánkban jelentős az egyes hitelintézetek jövedelmezőségében megfigyelhető aszimmetria, mind a pozitív, mind a negatív eredmény erősen koncentrált, így néhány nagy bank kiemelkedően magas veszteséget könyvelt el.

Ha megvizsgáljuk a fő tevékenységből, a hitelek nyújtásából és a betétek beszedéséből származó kamateredményt, azt láthatjuk, hogy Magyarország nemzetközi viszonylatban kiemelkedően teljesített. Míg **Lengyelországban, Csehországban és Szlovákiában 2,5–3 százalék körüli**

²¹ <http://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=71390> (letöltve: 2013. július 10-12.)

mérlegfőösszegre nettó kamateredményt értek el a hitelintézetek, addig hazánkban ez a mutató 4,2 százaléknak felelt meg. Azt is láthatjuk, hogy mind a kamatbevételek, mind a kamatkidadások meghaladták a nemzetközi szintet. Mivel a hazai bankoknál a kamatjövedelemnek kiemelt szerepe van az alternatív bevételi forrásokkal szemben, ezért hosszú távon a jövedelmezőség fenntartása érdekében tett törekvések a portfólióminőség romlását okozhatják.

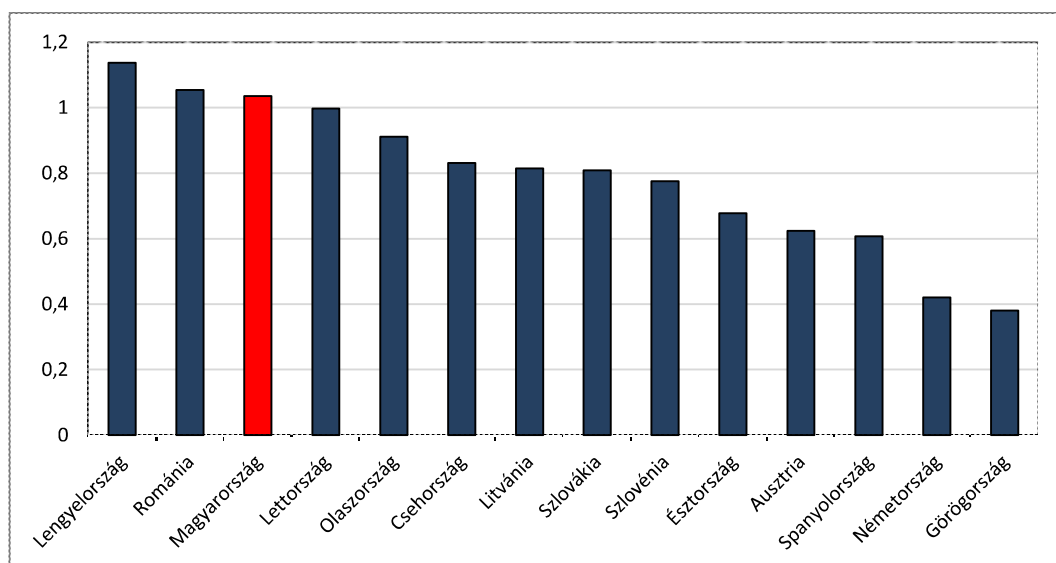
11. ÁBRA: A NETTÓ KAMATEREDMÉNY A MÉRLEGFŐÖSSZEG SZÁZALÉKÁBAN

Forrás: EKB

A kamateredmény mellett **a jutalék- és díjeredmény tekintetében is jól teljesített Magyarország a nemzetközi összevetésben.** Az osztalékbevételt tekintve már az átlag alatt teljesítettünk. A pénzügyi és befektetési szolgáltatások eredményére vonatkozóan nem álltak rendelkezésre nemzetközi adatok, viszont azt tudjuk, hogy a hazai számokat tekintve 2012-ben az előző évek viszonylatában jelentős mértékű volt a visszaesés.

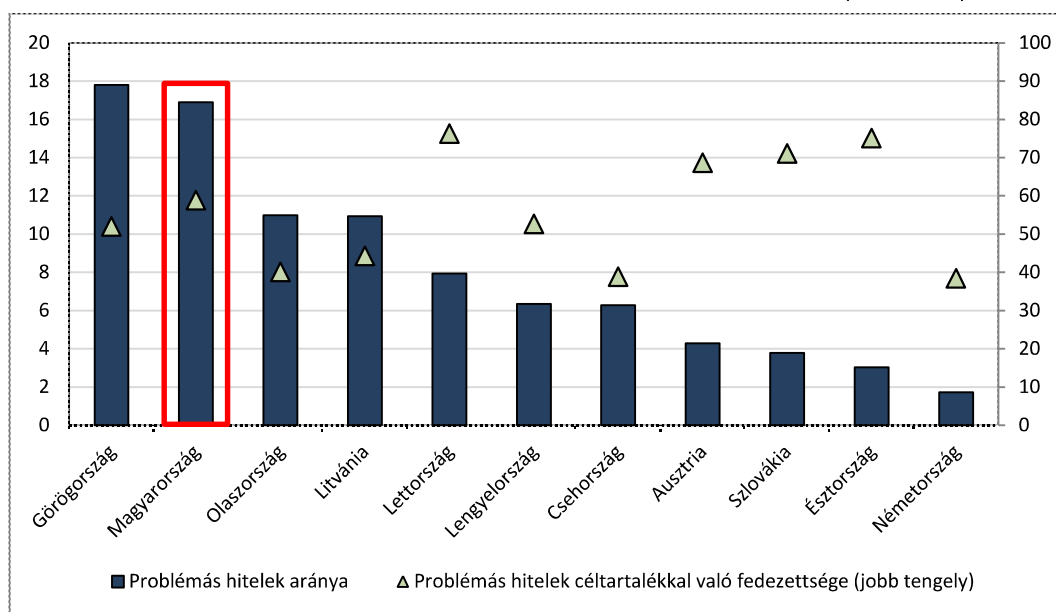
12. ÁBRA: A JUTALÉK- ÉS DÍJEREDMÉNY A MÉRLEGFŐÖSSZEG SZÁZALÉKÁBAN

Forrás: EKB

A pénzügyi és befektetési szolgáltatások eredménye mellett az értékvesztés és kockázati céltartalék változása is jelentős mértékű negatívumot mutatott. Bár a végtörlesztés hatását magába foglaló tétel a 2011-es évhez képest nagymértékben javult, továbbra is jelentős az eredményrontó hatása. A relatív kedvezőbb számokban szerepet játszottak a végtörlesztésből fakadó közvetlen veszteségek okozta bázishatása mellett a visszaírt értékvesztés és a felszabadított céltartalékok eredményjavító hatása. A magyar bankszektor teljesítménye tehát szorosan összefügg a nemteljesítő hitelek magas arányával. **A nemzetközi összevetés alapján láthatjuk, hogy a vizsgált országokat tekintve csak Görögországban (18 százalék) magasabb a problémás hitelek aránya, mint Magyarországon (17 százalék).** Ismét kiemelve a visegrádi négyeket, Lengyelországban (6 százalék) és Csehországban (6 százalék) a hazainak nagyjából a harmadát teszi ki a mutató, míg a szlovák mutatónak (4 százalék) több mint a négyszeresét számolta az EKB a hazai hitelintézeti szektorra. A problémás hitelek céltartalékkal való fedezettségét tekintve ugyanakkor nagyjából az átlagnak felel meg. **Számos országban a kedvezőbb portfólióminőség magasabb céltartalékolással párosul.**

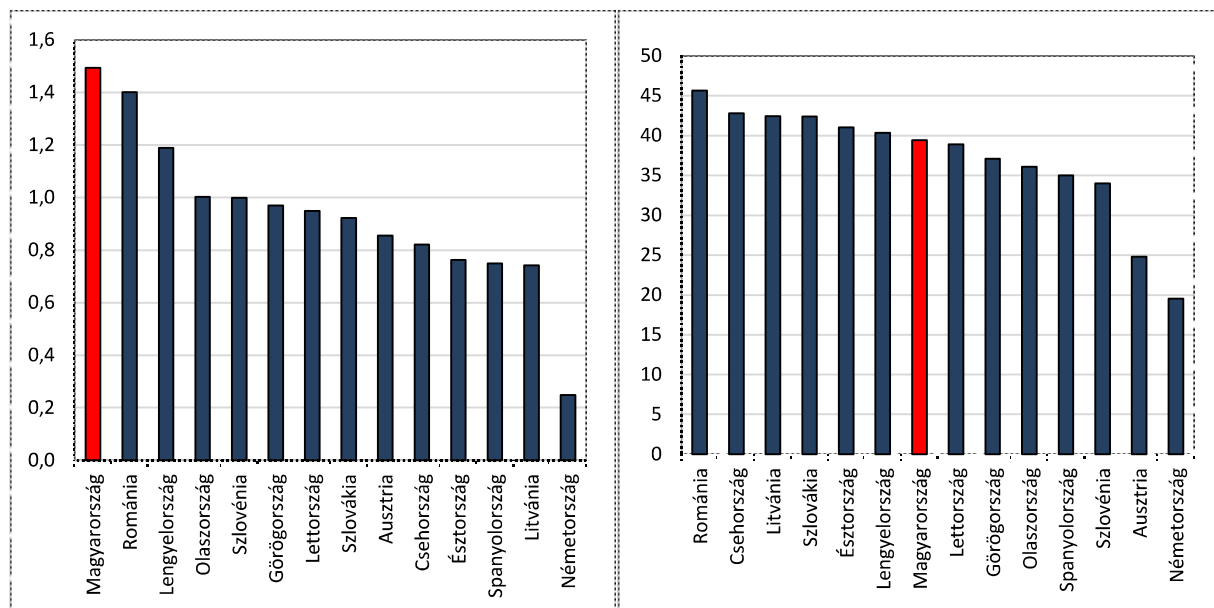
13. ÁBRA: A PROBLÉMÁS HITELEK ARÁNYA ÉS FEDEZETTSÉGE (SZÁZALÉK)

Forrás: EKB

Továbbhaladva az eredményt befolyásoló tételeken azt láthatjuk, hogy **a személyi jellegű ráfordítások mérlegfőösszegre vetített arányában is élen jár Magyarország.** A hazai 1,5 százalékos arányhoz képest Lengyelországban 1,2 százaléknak, Szlovákiában 0,9 százaléknak, Csehországban 0,8 százaléknak felelt meg a mutató. **Az adminisztratív költségek tekintetében ugyanakkor Magyarország száma a legkedvezőbb a visegrádi négyek közül.** Míg Csehországban a mérlegfőösszeg 43 százalékát, Szlovákiában 42 százalékát, Lengyelországban 41 százalékát tették ki ezek a költségek, addig Magyarországon 39 százaléknak felelt meg a mutató. Az egyes eredmény- és díjtételeket vizsgálva tehát megállapíthatjuk, hogy bár elsősorban **a magas kamatjövedelemnek köszönhetően kedvező a hazai hitelintézeti szektor helyzete, a rossz portfólióminőség, és a magas kiadások mégis rossz eredményességre vezetnek.**

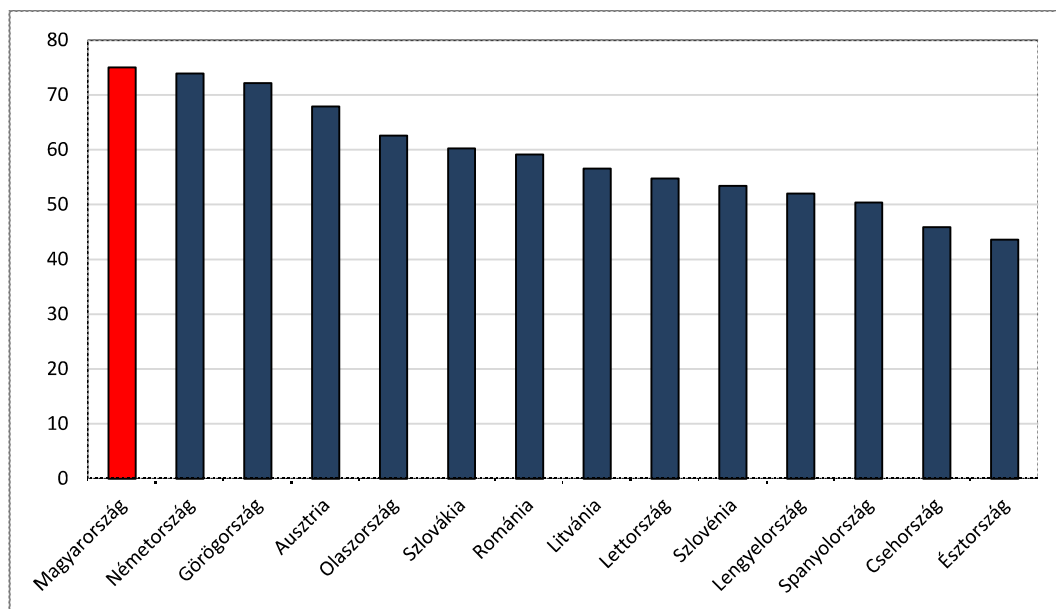
14. ÁBRA: A SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK ÉS AZ ADMINISZTRATÍV KÖLTSÉGEK A MÉRLEGFŐÖSSZEG ARÁNYÁBAN (SZÁZALÉK)

Forrás: EKB

A költségek magas szintjét támasztja alá a költségek és a bevételek összesített összevetése. **A költség-bevétel arányt tekintve ugyanis a legmagasabb értéket Magyarországra gyűjtötte az EKB.** A vizsgált országok átlagos költség-bevétel aránya nagyjából 60 százaléknak felel meg, amit hazánk jelentős mértékben meghalad 75 százalékos értékével. Ennél jóval alacsonyabb szám jellemzi Szlovákiát (60 százalék), Lengyelországot (52 százalék) és Csehországot (46 százalék) is.

15. ÁBRA: A KÖLTSÉG-BEVÉTEL ARÁNY (SZÁZALÉK)

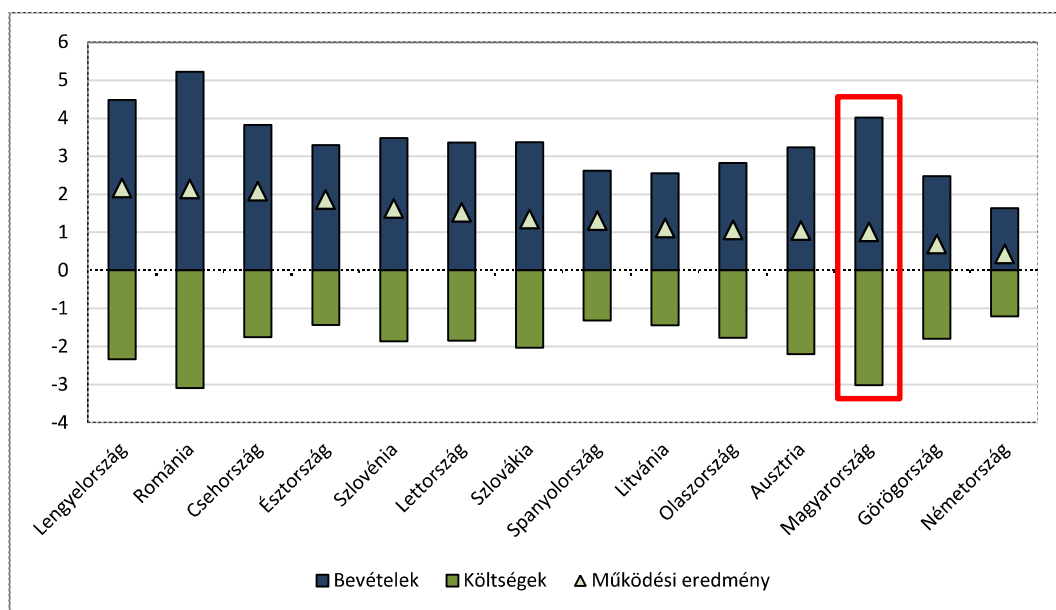

Forrás: EKB

A mérlegfőösszeg százalékában mért működési eredmény már nem mutat olyan kedvező képet, mint a fő tevékenységhez köthető eredményesség. A többi bevételi és költségételt is magába

foglaló működési eredmény alapján a sor végére kerültünk. A vizsgált országok közül Lengyelország teljesített a legjobban 2012-ben 2,2 százalékos mutatójával. A visegrádi négy többi tagja közül Csehország 2,1 százalékos, Szlovákia 1,3 százalékos, Magyarország 1 százalékos eredményt ért el.

16. ÁBRA: A MŰKÖDÉSI EREDMÉNY A MÉRLEGFOŐSSZEG SZÁZALÉKÁBAN

Forrás: EKB

A kedvezőtlen jövedelmezőség mögött tehát az áll, hogy bár a fő tevékenységet illetően kimagasló eredményt ért el a hazai szektor, a költségek magas szintje erodálja a pozitívumot. Ehhez hozzájárul a nemfizető hitelek magas aránya, mely ugyancsak jelentős mértékű terhet ró a hitelintézetekre. A kamatjövedelem kiemelt szerepe, és az ezzel járó magas kamatszpred feltehetően összefüggésben áll a rossz portfólióminőséggel, illetve a hitelpiacon a kétezres évek derekát jellemző verseny jellegével, mely sokkal inkább volt tekinthető kockázatalapú versenynek, mint árversenynek. **A verseny helyreállításában, az árverseny fokozásában nagy szerepe lehet a szabályozásnak,** melyet tekintve már láthattunk is példát néhány törekvésre (pl. átláthatóbb árak, bankváltás segítése).